

Vereniging
Basisinkomen

Vereniging Basisinkomen

BASISINKOMEN

Onvoorwaardelijk en voor iedereen

is de introductie-brochure van de Vereniging Basisinkomen.

Bescheiden delen van de tekst mogen worden overgenomen met vermelding van de herkomst.

1^e Druk: 18 februari 2005

2^e Gedeeltelijk herziene druk: voorjaar 2015

ISBN 90-809492-1-3

De Vereniging Basisinkomen, opgericht in 1991, streeft naar de invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedere ingezetene van Nederland.

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, 1948

Artikel 25

Iedereen heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen

voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijk sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkeloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand. Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.

BASISINKOMEN

Onvoorwaardelijk en voor iedereen

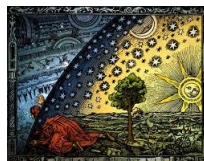
Waar gaat het eigenlijk om?

De wereld verkeert op veel levensgebieden in nood. Of het nu om honger en oorlog gaat, om kinderarbeid of slavernij, om extreme armoede en extreme zelfverrijking, om een financiële- of economische crisis, om zelfbeschikkingsrecht of dictatuur, om religieus fanatisme of extreem nationalisme, om uitbuiting van loonwerkers, uitputting van grondstoffen, materialisme of klimaatproblemen.

We lijken nog ver verwijderd van idealen als vrijheid, gelijkheid en broederschap.

Hoe willen we onze maatschappij zodanig inrichten dat er eerlijke voorwaarden voor een respectvol menselijk bestaan mogelijk worden en het sociale in de mens wakker wordt?

Wij denken dat het tijd is om het bestaande paradigma 'werk-inkomen' eens aan een grondig onderzoek te onderwerpen.

Mens of geld

Een mens heeft geld nodig om van te leven. Om aan geld te komen zijn we afhankelijk van bepaalde bronnen. Dit hoeven niet de klassieke geldbronnen 'arbeid' en 'kapitaal' te zijn. Er zijn ook andere bronnen:

ouders, partner, suikerroom of -tante of een uitkering of misschien zelfs de loterij.

Door de afhankelijkheid van een geldbron, zijn we overgeleverd aan wie die geldbron beheerst. Zoals de werkgever, de kapitaalverschaffer, ouders, partner of een uitkeringsinstantie. Er is in de vorige eeuw gebouwd aan wat we nu kennen als ons sociaal zekerheidssysteem. De neo-liberale inrichting van onze westerse samenleving maakt dit stelsel steeds onbetaalbarer en doet het merendeel van de burgers geen goed. Gelukkig is het zo dat de mensen aan wie we zijn overgeleverd meestal niet de beroedsten zijn. Dan zal financiële afhankelijkheid geen probleem zijn. Maar afhankelijkheidsrelaties kunnen ook ontaarden in akelige situaties zoals uitbuiting, chantage, woeker, intimidatie, ruzie, betutteling of belastende verplichtingen en controles.

Onze formele deelname aan de samenleving is nu geregeld langs de weg van betaald werk. Alle uitkeringen, toeslagen en veel belastinginkomsten zijn hiervan afgeleid. Mensen die vrijwilligerswerk doen, kinderen opvoeden of als zelfstandigen op eigen benen proberen te staan, vallen tussen wal en schip en worden in onze westerse samenleving niet gewaardeerd voor het werk dat zij verrichten. En dat zijn er in Nederland vele miljoenen!

De verzorgingsstaat heeft wel iets aan de armoede gedaan (naar Europese maatstaven was in 2014 niettemin ruim 11% van de Nederlanders arm), maar heeft deze akelige situaties helaas niet uitgebannen. Voor een vrij en gelukkig bestaan van iedereen is een fundamentele aanpak noodzakelijk: een onderzoek naar de invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen kan daar goed bij helpen.

Wat is een basisinkomen?

Het basisinkomen garandeert een bestaansminimum aan iedereen individueel zonder verplichte tegenprestatie of toetsing en maakt zo een waardig maatschappelijk leven mogelijk. Het basisinkomen voldoet aan de volgende uitgangspunten:

- Universeel: elk persoon, ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst, woonplaats heeft recht op het basisinkomen.
- Individueel: het basisinkomen wordt per persoon uitgekeerd en dus niet op basis van een gezin of huishouden.

- Onvoorwaardelijk: aan het basisinkomen worden geen voorwaarden verbonden, het basisinkomen is een mensenrecht zonder werkverplichting of inkomenstoets.
- Voldoende: het basisinkomen moet een voorziening zijn die voldoende is om een waardige levensstandaard mogelijk te maken die overeenkomt met de sociale en culturele standaard van het desbetreffende land.

De wijze waarop het basisinkomen wordt ingevoerd (stappen), de mate waarin (hoogte) en de geldigheid (uitzonderingen) kan variëren. Ook de financiering van het basisinkomen kan variëren afhankelijk van de herverdeling van de welvaart en het fiscaal regime.

Een basisinkomen is dus een vast (maand-)inkomen, dat de overheid aan iedere burger verstrekt of garandeert zonder daar voorwaarden bij te stellen. Wie een hoger inkomen wil, blijft aangewezen op andere bronnen zoals inkomsten uit arbeid.

Het basisinkomen kent in alle landen en politieke stromingen aanhangers en er is veel onderzoek naar gedaan, maar een toereikend basisinkomen is tot nu toe in geen enkel land gerealiseerd.

Wel is er in Brazilië in 2003 een wet aangenomen (Bolsa Familia) om het basisinkomen in te voeren. In Alaska is er een gedeeltelijk basisinkomen (het bedrag is te laag om van te leven). Elke burger ontvangt daar jaarlijks een dividend uit een fonds dat is voortgekomen uit de staatsoliemaatschappij.

Wereldwijd zijn er in meerdere landen experimenten geweest met een basisinkomen: India, Namibië, Brazilië, USA, Canada, Iran, Alaska. De resultaten waren daar zonder uitzondering positief te noemen, hoewel dat nog niet automatisch wil zeggen dat dezelfde resultaten ook in Nederland zijn te verwachten. Wel is er al een klein begin gemaakt via de algemene heffingskorting in het in 2001 herziene belastingstelsel en zelfs experimenten op heel kleine schaal in Utrecht.

Anno 2015 hebben meer dan 10 gemeenten aangegeven experimenten met het onvoorwaardelijk maken van de bijstand te overwegen en zijn er ook particuliere initiatieven.

Aanhangers in Nederland zijn verenigd in de Vereniging Basisinkomen (VBi). De VBi maakt deel uit van het Basic Income Earth Network (BIEN)

en het Unconditional Basic Income Europe (UBIE). Alle hanteren dezelfde definitie van wat er onder een basisinkomen moet worden verstaan. Leden en geïnteresseerden ontmoeten elkaar en bespreken uiteenlopende verschijningsvormen van het basisinkomen, maatschappelijke gevolgen, implementatiemodellen, argumenten, strategieën, actuele ontwikkelingen enzovoorts. *(Zie voor adressen en websites de achterzijde van deze brochure.)*

De invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen (OBI) zal bevrijdend werken. Elk individu kan terugvallen op het basisinkomen en hoeft niet meer zomaar alles te slikken. Daardoor word hij onder alle omstandigheden een volwaardige deelnemer aan c.q. lid van de samenleving. Bovendien kan het niet meer voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen, omdat bijvoorbeeld hun medische beperkingen verkeerd worden ingeschat of omdat hun ex-partner de alimentatie niet betaalt. Met de steun van een basisinkomen kunnen mensen allerlei kleinschalige maar o zo nuttige activiteiten verrichten, die nu niet (of stiekem) worden gedaan. Dit, omdat ze te duur zouden zijn, de inkomsten moeten worden ingeleverd, omdat het niet mag volgens de uitkeringsregels of omdat de ondoorzichtigheid van het stelsel en de bureaucratie eigen initiatief in de kiem smoren. En voor wie nu veel uren moet maken wordt het juist een stuk aantrekkelijker om het wat rustiger aan te doen.

In de huidige maatschappij is het vaak: je hebt veel tijd maar weinig geld, of je hebt veel geld maar weinig tijd. Met een basisinkomen wordt het veel gemakkelijker, om voor meer evenwicht te kiezen. Tegelijk wordt er met het verdwijnen van veel controles, formulieren en verplichtingen een hoop irritatie opgeruimd.

Een thema met variaties

De invulling van het basisinkomen kan variëren. De volgende vragen spelen daarbij een rol.

1. Is het basisinkomen een geboorterecht, al dan niet tegenover een morele (burger-)plicht om een bijdrage te leveren aan de samenleving?

2. Hoe hoog zal het basisinkomen zijn (wat is genoeg om van rond te komen)?
3. Als we nu eens alle rijkdom op de aarde eerlijk verdelen, zijn we dan allemaal gewoon rijk?
4. Vanaf welke leeftijd krijg je een basisinkomen? In hoeverre zijn kinderbijslag en AOW te beschouwen als een basisinkomen? Varieert de hoogte van het basisinkomen met de leeftijd?
5. Kunnen ook inwoners zonder Nederlands paspoort aanspraak op een basisinkomen maken? Of: hoe lang moet je in Nederland verblijven om als 'burger' te tellen?
6. Kan Nederland op eigen houtje een basisinkomen invoeren, gelet op de juridische en economische verflechting met de andere landen in de Europese Unie?
7. Verstrekt de overheid altijd een basisinkomen aan iedereen, of alleen aan mensen die geen andere inkomstenbronnen hebben? Wordt het basisinkomen afzonderlijk overgemaakt of wordt het verrekend met andere belastingen? Zodat je bijvoorbeeld bij een laag arbeidsinkomen geld van de belastingdienst krijgt, in plaats van dat je betaalt (zoals soms al het geval is als je partner kostwinner is)?
8. Willen we bij een basisinkomen ook nog een wettelijk minimumloon handhaven, of is dat dan niet meer nodig?
9. Willen we naast het basisinkomen nog collectieve verzekeringen uitkeren tegen inkomensverlies (werkloosheid, arbeidsongeschiktheid), nu dat verlies nooit meer zo heel groot kan zijn. Of moet iedereen maar zelf beslissen om dat eventueel privé te regelen?
10. Zijn er nieuwe belastingen of maatregelen nodig om het basisinkomen te kunnen financieren?

Bovengenoemde vragen illustreren de verscheidenheid van het gedachtegoed 'basisinkomen'. Er zijn zowel praktische als principiële vragen waar niet iedereen hetzelfde over zal denken.

Ter verduidelijking zullen we verderop nog nader ingaan op vraag 6, en ook op de vraag hoe het basisinkomen in te voeren. Maar eerst bespreken we drie andere belangrijke vragen waarop de Vereniging Basisinkomen een duidelijk en eensgezind antwoord geeft.

Ondermijnt het basisinkomen de arbeidsmoraal?

Hoe belangrijk is dat betaalde werken eigenlijk? We leven in een wereld met de heersende moraal: 'Voor wat, hoort wat'. Een onvoorwaardelijk basisinkomen lijkt daarmee in strijd, maar is dat wel zo? Waarom zouden we het niet eens anders bekijken?

Eind 2014 telde Nederland 435.000 mensen met een bijstandsuitkering (CBS).

De meeste Nederlanders hebben geen betaald werk van ten minste 12 uur per week. Ook de 7 miljoen Nederlanders die een baan hebben besteden hun meeste tijd buiten hun werk. In meerdere publicaties is te lezen dat de tijd die er aan betaald werk wordt besteed, lang niet altijd nuttig is. Menigeen is druk met het produceren en distribueren van 'gebakken lucht', zo zei Rutger Bregman in 2015 nog en staan niet zelden onder hoge druk. Tekenend is in ieder geval dat meer dan een kwart van de jongeren een burn out hebben (...) Tegelijk wordt er veel onbetaald werk gedaan, om te beginnen in de eigen huishouding, dat niet kan worden gemist, maar ook niet wordt betaald. Opvoeden is zeer arbeidsintensief, uitermate belangrijk en noodzakelijk voor de toekomst van onze samenleving. Maar ook binnen het sociale domein (burenhulp en mantelzorg) en al hetgeen er binnen kunst- cultuur en sport aan werk wordt verricht, is ondenkbaar zonder de inzet van miljoenen vrijwilligers.

'Voor wat hoort wat' moet daarom niet worden verengd tot betaald werk. Voorstanders van het basisinkomen zijn geen tegenstanders van wederkerigheid, maar vinden dat het te kort door de bocht is om alleen betaald werk als 'hoort wat' te laten gelden. Wat precies als tegenprestatie geldt, is heel persoonlijk, en kan niet in bureaucratische regels worden vastgelegd. Het principe van wederkerigheid mag daarom niet leiden tot het stellen van bureaucratische voorwaarden en dito controlesystemen bij het garanderen van de minimaal noodzakelijke bestaansmiddelen.

Solliciteren en betaald werk accepteren kunnen wel worden aangemoedigd, als we aannemen dat het gaat om arbeid die nuttig is voor de maatschappij. (Veel werk is verre van nuttig of zelfs schadelijk. Gemma: ik vind dat je met duidelijke voorbeelden moet komen als je zulke dingen zegt) Iemand met betaald werk heeft ook na invoering van een basisinkomen een

hoger totaal inkomen dan iemand zonder betaald werk.. Bovendien mag worden verwacht dat de meeste mensen hun verantwoordelijkheid graag willen nemen, zeker als ze dankzij de zekerheid van het basisinkomen beter kunnen onderhandelen over de arbeidsomstandigheden en de inhoud van het werk. Verplichtingen, controles en sancties zijn helemaal niet nodig. Misschien geldt hier wel: 'Wat u niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet!' (laatste zin: niet doen, is zo beledend)

Maakt een basisinkomen mensen lui?

Voorstanders van een basisinkomen krijgen vaak te horen: "Als mensen inkomen krijgen zonder dat ze ervoor moeten werken, worden ze lui."

Dit is een misvatting, een overschatting van de mate waarin menselijke activiteit voortkomt uit financiële beloning. Mensen worden ook door heel andere motieven gedreven om te willen werken of actief te zijn: bijvoorbeeld door een verlangen naar erkenning en identiteit, behoefte aan samenwerken, geestelijke of lichamelijke uitdaging, verantwoordelijkheidsgevoel, trots op een geleverde prestatie of liefde voor het vak.

Kiezen voor een basisinkomen is niet per definitie slechts een keuze voor inkomen. Uit (ook internationaal) onderzoek is bekend dat de arbeidsmoraal bij mensen zónder baan niet minder sterk is dan bij mensen mét een baan. Een niet gering aantal werkzoekenden blijkt ook werk te aanvaarden als ze er financieel niet beter op wordt. En mensen met familiekapitaal (en daardoor geen werkplicht) zijn niet allemaal lui; ze zijn juist vaak erg actief, ook als vrijwilliger.

Zodra een bepaalde hoeveelheid geld binnenkomt welke een bestaansbasis verzekert, zijn er dus vele ook niet-financiële redenen om te gaan werken.

Het financiële motief om te werken wordt door een basisinkomen dus niet weggenomen, integendeel. Wie loon uit arbeid verkrijgt gaat er altijd op vooruit, en dat is in het huidige stelsel lang niet altijd het geval. Voorstanders van een basisinkomen zien de dreiging van een armoedeval, zoals die nu bestaat, als een gevaar dat voor honderdduizenden mensen op de loer ligt.

Het kan natuurlijk wel zo zijn dat veel mensen, die nu een volle werkweek hebben, minder uren (betaald) gaan werken. Voorlopig is dat alleen maar gunstig: mensen die nu tegen hun zin aan de kant staan, krijgen dan een kans. Het stimuleert deeltijdarbeid. Het betaald en onbetaald werk, dat er is, wordt met een basisinkomen eerlijker verdeeld.

Arbeid als levensvervulling

Het basisinkomen zal ook effect hebben op de kwaliteit van de arbeid,.. Inferieure, slecht betaalde banen worden moeilijker vervulbaar. Daar zal iets moeten veranderen. Mensen willen waarschijnlijk liever wat langer baanloos van hun basisinkomen rondkomen, dan dat zij dergelijke banen accepteren.

GROOTSTE ANGST
ONTSLAGEN
WORDEN
GROOTSTE DROOM
NOOIT MEER
HOEVEN WERKEN
van Loeije

Dit betekent niet dat basisinkomen mensen luier maakt. Het betekent dat mensen meer alternatieve activiteiten ontwikkelen en kritischer worden ten aanzien van (betaalde) arbeid. Daarop zullen ook werkgevers zich instellen: hetzij door dit werk niet meer door mensen te laten doen, hetzij door die banen op te waarderen (financieel of inhoudelijk) zodat het leuke banen worden.

Omdat het starten van een onderneming dankzij het basisinkomen minder riskant wordt, zullen meer mensen een eigen bedrijf beginnen. Anno 2015 zijn er al bijna 1 miljoen ZZP'ers (zelfstandigen zonder personeel). Zij kunnen het werk zo inrichten dat het past bij hun eigen ambities en competenties. Ook activiteiten die maatschappelijk waardevol maar economisch minder rendabel zijn, worden door het basisinkomen gestimuleerd. Mensen krijgen meer mogelijkheden om op vrijwillige basis mee te werken, denk bijvoorbeeld aan mantelzorg, of kinderopvang.

Wat de invoering van het basisinkomen per saldo zal betekenen voor de arbeidsmarkt en de arbeidsparticipatie valt niet met zekerheid te voorspellen. De gehouden experimenten en het voorbeeld van Alaska (waar staat dit voorbeeld in de tekst???) wijzen er niet op, dat het totale arbeidsaanbod zal teruglopen. Bovendien is het arbeidsaanbod momenteel aanzienlijk groter dan de vraag. Maar ook op langere termijn hoeft een wat lagere deelname aan betaalde arbeid niet ten koste te gaan van de welvaart. Enige verlaging van de arbeidsparticipatie kan prima

samengaan met enige verhoging van de arbeidsproductiviteit, zeker als mensen met meer plezier naar hun werk gaan. En dat zal positief bijdragen aan de welvaart. ziekteverzuim kan hierdoor aanzienlijk dalen.

Mensen kunnen zowel binnen als buiten de betaalde arbeid op allerlei manieren hun leven zin geven. De samenleving wordt daardoor gevarieerder, rijker, toleranter. Basisinkomen maakt niet lui maar biedt wel ruimte voor velerlei levensstijlen: van workaholic tot uitgesproken luiaard (zijn er nu ook al), maar toch vooral alles wat zich daartussenin beweegt.

Is een basisinkomen betaalbaar?

Het basisinkomen is, net als het huidige sociale zekerheidsstelsel, een herverdeling van koopkracht. De totale welvaart wordt daar niet zomaar meer of minder door. Niettemin is het belangrijk om na te gaan welke effecten een dergelijke omvangrijke herverdeling heeft.

Het basisinkomen vervangt voornamelijk regelingen die nu ook geld herverdelen: enerzijds een deel van de arbeidsinkomens, anderzijds (delen van) uitkeringen zoals WAO, WW, bijstand en studiefinanciering. Werknemers en uitkeringsgerechtigden, die nu ten minste het bestaansminimum betaald krijgen, zouden op hun loonstrook of uitkeringspecificatie expliciet kunnen lezen welk deel van hun inkomen basisinkomen is, daarvoor hoeft reëel dan nog niets te veranderen. Zelfstandigen met een inkomen boven het minimum lezen het te zijner tijd op de aanslag inkomstenbelasting.

Er zijn echter ook mensen die nu geen inkomen hebben, of een inkomen dat lager is dan het basisminimum. Ook zij hebben recht op een basisinkomen.

Het gaat hier voornamelijk om vrouwen en mannen die zorgen voor de huishouding en daarbij een verzorgende taak of een betaalde deeltijd baan hebben. Daarnaast zijn er anderen, oudere echtparen met een AOW, die als alleenstaanden een hogere uitkering zouden hebben, en bijvoorbeeld chronisch zieken, daklozen, kleine zelfstandigen en de vele ZZP'ers, die geen of een klein eigen inkomen hebben. Daartoe is een stelselherziening dus noodzakelijk.

Hoewel in de afgelopen decennia de arbeidsparticipatie van vrouwen sterk is toegenomen, gaat het nog altijd om een aanzienlijk aantal mensen, dat geen eigen inkomen heeft. In Nederland zijn dat ongeveer 1,5 miljoen volwassenen. Het aantal mensen dat wel een eigen inkomen heeft, maar beneden het huidige bijstandsniveau, is niet precies bekend.

Met de komst van het basisinkomen vervallen andere posten: de heffingskorting voor partners van kostwinners en in veel gevallen (een deel van) de huursubsidie, bijzondere bijstand en kwijtscheldingen. En diverse eigen bijdragen kunnen omhoog.

Het totale netto bedrag van mensen die nu onder bijstandsniveau zitten, meer gaan ontvangen met een basisinkomen, bedraagt naar schatting niet meer dan ongeveer 10 miljard euro. Uitgaande van een basisinkomen ter hoogte van het huidige bijstandsniveau.

Met bezuinigingsoperaties van een dergelijke omvang of groter zijn we inmiddels bekend. Het gaat hier niet om uitgaven, maar om een herverdeling, immers de 10 miljard zal via extra belastingen moeten worden opgebracht. Maar vervolgens wordt het ook weer uitgekeerd. In veel gevallen komt het er op neer dat binnen een gezin de (hoofd-)kostwinner netto minder salaris overhoudt, terwijl diens partner erop vooruit gaat. Daarnaast zal er ook een stukje nivellering plaatsvinden tussen gezinnen: tweeverdieners en alleenstaanden met een hoog inkomen, die wat inleveren ten behoeve van de mensen die nu moeilijk of helemaal niet rond kunnen komen.

Tegenover extra belastingen ten behoeve van deze herverdeling staan bovendien enige bezuinigingen voor de overheid: minder uitgaven voor

controles, keuringen en bureaucratie, en wellicht ook minder uitgaven voor schuldhulpverlening, gezondheidszorg, daklozenopvang en de bestrijding van kleine criminaliteit.

De Vereniging Basisinkomen is er dan ook van overtuigd, dat de invoering van een basisinkomen financieel goed uitvoerbaar is.

Toch wordt er binnen de vereniging ook nagedacht over het belastingstelsel. Een basisinkomen in de vorm van een sociaal- of maatschappelijk dividend zou de belasting op arbeid wel eens helemaal overbodig kunnen maken. Als de band tussen werk en inkomen niet meer bepalend is, zou ook de band tussen werk en belastingen los kunnen worden gelaten, al was het alleen maar om de arbeidsmarkt beter te laten functioneren. Dezelfde gedachten die ons tot voorstander van een basisinkomen maken, leiden dan ook tot voorstellen tot belastingherziening: meer ecologische heffingen, grondbelasting, grondstoffenbelasting, vermogensbelasting, belastingen op financiële transacties, consumptieheffingen (btw), productiemiddelenbelasting en diverse vereenvoudigingen.

De Vereniging Basisinkomen neemt geen standpunt in voor het ene of het andere voorstel, maar ziet wel interessante mogelijkheden om desgewenst een dubbelslag te maken. Experimenten zouden ons daarover veel kunnen leren.

Kan Nederland een basisinkomen invoeren als Europa niet meedoet?

De Europese wetgeving wordt steeds meer bepalend voor Nederland, maar sociaal beleid, dus ook het basisinkomen valt nog steeds onder de soevereine zeggenschap van de afzonderlijke EU lidstaten. Europese juridische belemmeringen zijn er dus niet.

De vraag is of Nederland het zich ook kan veroorloven. Wat zijn de sociale en economische gevolgen als Nederland een basisinkomen invoert en afwijkt van de andere Europese landen? Qua omvang van de sociale zekerheid neemt Nederland tegenwoordig een bescheiden middenpositie in, dus daar zal het niet aan liggen. Maar gaan burgers en bedrijven zich

misschien ergens anders vestigen, en wat gebeurt er met onze buitenlandse handel?

Veel hangt af van welke regels worden opgesteld en welke belastingkeuzes worden gemaakt. Zorgvuldigheid is nodig om te voorkomen dat bijvoorbeeld iedereen die in Nederland woont en een basisinkomen krijgt in het buitenland gaat werken voor een hoger loon. Er moeten goede afspraken worden gemaakt over grenspendel, zodat het niet mogelijk is om van twee walletjes te gaan eten. Maar dat zijn dingen waar we in goed overleg uit kunnen komen.

Bij een onderwerp als de Nederlandse concurrentiepositie ligt dat anders. De invoering van een basisinkomen zal tot verschuivingen leiden in de kostenstructuur. Het basisinkomen komt in de plaats van een deel van het inkomen uit arbeid, en daar merken sommige bedrijven meer van dan andere.

Als de belastingdruk voor alle bedrijven hetzelfde zou zijn en blijven, dan zouden arbeidsintensieve ondernemingen, met naar verhouding veel werknemers, er bij een basisinkomen op vooruitgaan, terwijl kapitaalintensieve ondernemingen, met weinig werknemers, hun kosten zien stijgen (tenzij er belasting op productiemiddelen wordt geheven). Dat is gunstig voor de omvang van de werkgelegenheid, maar niet voor het gevraagde opleidingsniveau. Ook kan het leiden tot onrust en internationale kritiek.

Maar in het huidige stelsel is de belastingdruk ook niet voor alle bedrijven gelijk, en dat hoeft ook straks niet zo te zijn. Door verschillende tarieven te hanteren is het mogelijk ervoor te zorgen dat geen enkele bedrijfstak er op voor- of achteruit gaat als het basisinkomen wordt ingevoerd. Binnen een bedrijfstak zijn dan wel nog verschillende uitkomsten, en kunnen ondernemingen ervoor kiezen om hun productiestructuur te veranderen.

We zien dat er goed moet worden nagedacht over de gevolgen van de invoering van een basisinkomen in Nederland. Dat geldt trouwens ook voor een Europees of mondiaal in te voeren basisinkomen. Nederland kan de eerste stap zetten, maar voorzichtigheid is vereist.

De Vereniging Basisinkomen pleit dan ook voor een geleidelijke invoering, want 'de-institutionalisering' zal zorgvuldig vorm moeten

krijgen en probeert ondertussen het wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen te stimuleren, zodat we niet voor al te grote verrassingen komen te staan.

Hoe kan het basisinkomen het beste worden ingevoerd?

De invoering van het basisinkomen kan langs verschillende wegen plaatsvinden, met elk hun eigen voor- en nadelen. Enkele mogelijke strategieën zijn de volgende.

- De Alaska-strategie: het aardgas en andere Nederlandse bodemschatten en staatseigendommen worden ondergebracht in een fonds. Iedere burger krijgt daarin een gelijk aandeel en ontvangt dividend.
- De leeftijdsstrategie: de leeftijd waarop men mag stoppen met werken en AOW ontvangt, wordt individueel gemaakt en in een aantal stappen verlaagd, bijvoorbeeld eerst van 65 naar 50, een tijd later van 50 naar 40, weer een tijd later van 40 naar 30 en uiteindelijk naar de ingangleeftijd voor het basisinkomen. Intussen verschuift het spraakgebruik: de term 'staatspensioen' maakt plaats voor 'basisinkomen'.
- De anti-repressie-strategie in de sociale zekerheid: stapsgewijs worden partnertoets, sollicitatieplicht, vermogenstoets en inkomenstoets uit alle regelingen verwijderd.
- De fiscaliseringsstrategie: de algemene heffingskorting wordt uitgebouwd zodat geleidelijk een stelsel van 'negatieve inkomstenbelasting' ontstaat, waarbij iedereen die geen of weinig eigen inkomen heeft van de belastingdienst geld ontvangt.

Ten slotte is het ook denkbaar dat wordt gestart met experimenten waarbij eerst alleen een enkele regio of beroepsgroep een basisinkomen ontvangt.

Vereniging Basisinkomen

De Vereniging Basisinkomen werd in 1991 opgericht als een onafhankelijke vereniging. De vereniging maakt deel uit van het Basic

Income Earth Network (BIEN), een internationaal platform van organisaties en wetenschappers dat zich bezighoudt met onderzoek op velerlei terrein en invoeringsmodellen bestudeert van het basisinkomen. Om de twee jaar houdt BIEN een meerdaags internationaal congres. Ook is de vereniging actief in het UBIE (het Europese samenwerkingsverband van meerdere landen).

De vereniging bestaat uit gewone leden en een gekozen bestuur. In het voorjaar is er een algemene ledenvergadering, die onder meer de activiteiten van het afgelopen jaar evalueert en de plannen en de begroting voor het lopende jaar vaststelt.

Veel informatie is te vinden op basisinkomen.nl. Ook verschijnt er regelmatig een digitale Nieuwsbrief. Als onderdeel van de vereniging is er onder meer een werkgroep Onderzoek actief, die met enige regelmaat studiebijeenkomsten organiseert; een groep deskundige presentatoren die lezingen kan verzorgen; is er een Commissie van Aanbeveling met specialisten op het gebied van het basisinkomen en ontstaan er in veel gemeenten zg Basisteam, waar leden zich buigen over allerlei vormen van actie.

Tot slot is er een samenwerkingsverband onder de naam Platform Basisinkomen dat organisaties in Nederland en België verenigt op het punt van het onvoorwaardelijk basisinkomen.

Lid worden:

De Vereniging Basisinkomen suggereert vrijwillig € 5,- per maand als lidmaatschapsbijdrage te doneren. Meer mag, minder ook.

Vereniging Basisinkomen

p/a A. Planken
Galgeveld 10
3705 MB Zeist
tel.nr. 030-6991721

E-mail: info@basisinkomen.nl

Website: www.basisinkomen.nl